

11

Organist

Alphonse Kerckhoffs

I 1913 oplevede den katolske menighed i Roskilde tre store begivenheder: Grundstenen til kirken blev lagt, sognepræstens 25 års præstjubilæum blev fejret, og sognepræstens nevø i Holland fulgte sin farbrors opfordring til at komme til Roskilde og give en hånd med - som organist. Hans navn var Alphonse Kerckhoffs (1887-1981).

Han blev født den 15. december 1887 i Stein, Limborg i Holland som søn af købmand August Kerckhoffs. Han uddannede sig som organist og blev elev af den kendte hollandske orgelspiller og orkesterdirigent Henri Hermans. Kerckhoffs fortsatte sine musikstudier på konservatoriet i Aachen og fik i 1910 sit første organistembede i Groningen i Holland.

I 1903 kom han til Danmark for første gang - på ferie hos farbroren i Roskilde. Da kirken en halv snes år senere stod færdig, havde farbroren brug for en organist ved den nyopførte kirke og spurgte sin nevø, om det ikke kunne have hans interesse. Opgaven trak i den unge Kerckhoffs, og han valgte Roskilde - også fordi han havde truffet sin kommende hustru, Ragnhild Marie Antoinette, hos baronesse Erikke Rosenørn-Lehn og maleren Sofie Holten i deres hjem i villaen på Skt. Laurentii Vej 3. Ragnhild Marie Antoinette, som var født i USA af en amerikansk mor og en dansk far, var Sofie Holtens plejedatter. Da hendes mor døde, adopterede fasteren, Sofie Holten, hende. På Skt. Hansdag 1913 blev hun gift med Alphonse Kerckhoffs. Bryllupsrejse gik til Italien. (1)

Da Alphonse Kerckhoffs kom til Roskilde, var han først og fremmest musiker. Igennem mere end et halvt hundrede år tjente han som organist ved Sct. Laurentii Kirke - i de første år ved et harmonium og fra 1931 ved kirkens nyanskaffede orgel. Som eksempel på hans pligtfølelse og uselvskhed kan nævnes hans medvirken i de eftermiddagsandagter, som i 50 år fandt sted i kirken, og som han - bortset fra sygdom - ikke forsømte én eneste gang. Som man dengang sagde: Præsterne kunne afløse hinanden, organisten var altid på sin plads ved orglet. For sin store indsats som organist modtog Kerckhoffs Pave Pius

IX's fortjenstmedalje "Bene merenti".

Hvert år strømmede folk til kirken julenat ikke mindst for at få den oplevelse det var at lytte til Kerckhoffs ved orglet. Især hans indledende opførelse af "Stille nat, hellige nat", hvor mørket fyldte kirken, som kun var oplyst af brændende kærter, mens menigheden i tavshed lyttede til den smukke musik.

Organist og komponist forblev han først og sidst gennem hele sit liv. Det var ikke kun Roskildes katolske menighed, der fik glæde af hans store musikalske engagement. Foruden at være organist ved Skt. Laurentii Kirke underviste han i klaver- og violinspil i sit hjem, og han var særdeles aktiv som leder af flere kor.

Han ledede seks kor. I 1916 blev han leder af Roskildekoret "Vokalion", og året efter blev han dirigent for Glostrup Sangforening, hvilket han forblev gennem hele 40 år frem til 1957. Dette kor oplevede under hans ledelse en guldalder, og det gav under hans ledelse koncerter i Tivolis koncertsal hvert år i 25 år. Yderligere fire kor ansatte Kerckhoffs som dirigent: "Rhoar" i Roskilde, "Crescendo" ligeledes i Roskilde, Tåstrup Sangkor og "Arion"-koret i Københav. Foruden at korene gav selvstændige koncerter, optrådte de som et samlet kor, "Kerckhoffs-koret". Dette kor havde sin glansperiode i 1930' og 40'erne. Utallige koncerter blev afholdt, adskillige som årligt tilbagevendende begivenheder i Sct. Laurentii Kirke, Roskilde Domkirke (bl.a. ved en radioudsendelse), Skt. Jørgensbjerg Kirke i Roskilde, Glostrup Kirke og Sct. Ansgars Kirke i København.

Under den tyske besættelse deltog organist Kerckhoffs og hans 75 mands store kor i flere af de sangstævner, som blev afholdt for at styrke det nationale sammenhold. En årligt tilbagevendende begivenhed, som mange i Roskilde langt uden for den katolske menighed glædede sig til, var julekoncerten til fordel for byens fattige.

Kerckhoffs var kendt for at dirigere sine kor med myndighed, ja med strengt. Han blev endda kaldt vulkanen. Han udførte dog sin dirigentrolle med en god portion humor, hvilket også skinnede igennem, da han erindrede sin entré i Glostrup Sangforening i 1917:

Alle mand var mødt op, og der blev sunget forskellige ting. Jeg følte straks, at her var et materiale, der var værd at arbejde med og for. De forskellige sange faldt, fra mit eget synspunkt, dog lidt ufærdigt og tamt ud. Jeg brugte kun lidt, for ikke at sige slet ikke, min venstre arm ved direktionen. Det blev straks bemærket i pausen af en af de nærmestsiddende tenorer, men jeg beroligede ham med ordene: Det kommer senere. Jeg gjorde i denne tid bekendskab med mennesker, som jeg kom til at arbejde med hele mit liv, og som jeg føler er blevet venner for livet. - Jeg vil stærkt betone, at jeg fik brug for både højre

Organist ved Sct. Laurentii Kirke, Alphonse Kerckhoffs, fotograferet ved hans 75-års fødselsdag december 1962. Foto: Henrik Clausen. Privat eje.

og venstre arm, ja undertiden endda også benene, i de kommende år, i hvilket tidsrum både sangere og dirigent kæmpede sig frem med flid, iver, sammenhold og kammeratskab til glædelige resultater. (2)

Kerckhoffs var meget interesseret i gregoriansk musik og var ud over organist også komponist. Fra hans side foreligger der en række åndelige kompositioner, sange for mandskor, kantater og orgelkompositioner. Ikke mindst kendt indenfor sangeres rækker er hans pompøse melodi til digteren Zakarias Nielsens digt "End skælver vor Jord" for orkester eller orgel samt mandskor og solopartier. Han satte desuden musik til flere danske digteres arbejder, bl.a. Johs. Jørgensens digt "Nu skri-der Dagen under".

Blandt Alphonse Kerckhoffs mange opgaver var ledelsen af det daværende kirkekor ved Sct. Laurentii Kirke, hvis faste stamme bestod af søstrene fra Sct. Maria Hospital. Til dette kor skrev han en række værker, som fremførtes under højmesser-

ne. Desværre efterlod Kerckhoffs sig kun få af disse musikstykker nedskrevet, men ét af dem blev fundet i 1991 og blev rekonstrueret og bearbejdet af kirkens unge organist, Thomas Solak, og genopført ved højmissen den 18. august 1991. Det drejer sig om en Messe, *Missa in honorem sacratissimi cordis Jesu* ("Messe til ære for Jesu allerhelligste hjerte") bestående af Kyrie, Gloria, Sanctus, Benedictus og Agnus Dei.

Ingen af Kerckhoffs kompositioner blev nogensinde udgivet, og de fleste brændte han formentlig. Nogle af hans kompositioner findes dog på tryk i form af programmer og sangark til offentlige koncerter.

Ved Kerckhoffs 90 års fødselsdag skrev den katolske menighed i Roskilde i *Katolsk Orientering*:

Forsynet havde på denne måde sikret Sct. Laurentii menighed en organist af format som vi - vor størrelse taget i betragtning - ikke kunne have gjort os forhåbninger om at få. Organist Kerckhoffs kunne jo have valgt en karriere ved de største domkirker ude i Europa. I stedet valgte han, ved hjælp af et beskedent fransk harmonium, at berige tilværelsen for de mennesker, hans farbror var præst for. (3)

Selv om Alphonse Kerckhoffs i sin ungdom også havde haft en interesse for den bildende kunst, var det først i Roskilde, at han lærte at male - og det var netop Sofie Holten, der blev hans lærermester. Sofie Holten forærede ham en malerkasse i julegave, og så kom han igang med at male. Malerkunsten "befrier noget i mig på samme måde som musikken. Den bringer mig i kontakt med det guddommelige, om så blot med en lillefinger," sagde han. (4)

Da han kom til Roskilde, var byen stadig lille af omfang. Da familien Kerckhoffs byggede deres eget hjem, kom det til at ligge på Sct. Ibs Vej 7 med have ind mod Byparken og lige overfor den gamle Sct. Ibs Kilde. Huset var et godt, solidt murmesterhus, hvor musikundervisningen foregik i stuen med udsigt til haven, mens atelieret lå i kælderen. Både arbejdsværelset i stueplan og kælderen bar tydeligt præg af, at her boede en maler, og huset forblev i hans lange, aktive kunstnerliv udgangspunktet for arbejdet med pensel og farver.

Kerckhoffs udstillede første gang i Roskilde i 1925 og første gang i København i 1932, og derefter udstillede han på talrige udstillinger enten separat eller på de store forårs- og efterårsudstillinger i kunstforeninger.

Omdrejningspunktet i Roskildes kunstliv var dengang Hotel Prinsen. I dag findes der både i Roskilde og udenfor byen et større antal kunstgallerier, hvor bl.a. lokale kunstnere kan udstille deres arbejder. For 60-70 år siden var kunstmiljøet i byen helt anderledes. Det store udstillingssted var spejlsalen på Ho-

tel Prinsen, og her trak Kerckhoffs år efter år mange besøgende til, når han udstillede. En anden hjørnesteen i byens kunstliv var den meget aktive Roskilde Kunstforening, der arrangerede store udstillinger på Hotel Prinsen, og her var Kerckhoffs også en flittig deltager med sine malerier.

Alphonse Kerckhoffs var en skattet portrætmaler, men hans hjerte lå mest til naturmaleriet. Han behøvede ikke at gå langt for at finde motiver. Skt. Ibs kirkeruin, stengærdet og de høje træer var et yndet motiv, som han dagligt kunne betragte fra køkkenvinduet i boligen. Et andet yndet motiv var de gamle stråtækte huse ved Skt. Agnes kun få minutters gang fra hans hjem. Men det var først og fremmest landskaberne omkring Roskilde, han cyklede ud og malede. Med til motivkredsen hørte endelig indtrykkene fra sommerens rejser rundt i Danmark og til Norge og Italien.

Stille sogneveje, veje, åer og markveje, piletræer ved sogneveje, høstbilleder og efterårets skovbund i Boserup Skov hørte til de landskabsmotiver, han gang på gang vendte tilbage til.

*Ragnhild Marie
Antoinette Holten og
Alphonse Kerckhoffs på
bryllupsdagen Skt. Hans-
dag 1913 foran villa
"Det hvide Hus" på Sct.
Laurentii Vej. Privat eje.*

Han strejfedede rundt på sin egen og fandt partier frem: Her bugter en å sig gennem Kornerups blide engdrag, her en støvet, hjulsporet vej gennem gule marker med neg i travet, her bladribbede træstammer, som danner mønster på en pastelblå, morgenfrisk himmel. Forenklet sagt kan man kalde ham "naturens og landskabets maler", for han foretrak i sine faste og sikre kompositioner landskabet, vejret og årstiderne. Der var luft og horisont i hans billeder, men kun sjældent mennesker med mindre der var tale om et høstbillede. Det afgørende element hos Kerckhoffs var først og fremmest helhedsindtrykket og dernæst farverne.

Organist Alphonse Kerckhoffs og hans kone Marie Antoinette var gennem mange år centrale personer i den katolske menighed i Roskilde. I 1922 flyttede de ind i huset på Skt. Ibsvej 7, og det kom til at danne rammen om en stor del af hans musikliv og hendes alsidige aktiviteter i byen. Hun talte foruden dansk også engelsk, italiensk, fransk, hollandsk og tysk, og hun udnyttede sine sprogkundskaber ved at undervise på aftenskoler. Hun var koncertsangerinde og havde en smuk mezzo-sopran og var jævnligt solist ved sin mands koncerter. Hun var mangeårig formand for Red Barnet i Roskilde og engagerede sig på mange andre måder i socialt arbejde.

Noter

- (1) "Organist A. Kerckhoffs 90 år" i: *Katolsk Orientering* 23.11.1977.
- (2) Glostrup Sangforening 1883-1963, s. 18. Se også *Glostrup Sangforening's 100 års jubilæum 1883-1983*, s. 11-49.
- (3) "Organist A. Kerckhoffs 90 år" i: *Katolsk Orientering* 23.11.1977.
- (4) I.L.: "Ildebrand og saltsyre i stedet for varme og følsomhed" i: *Katolsk Ugeblad* nr. 42 1963, s. 5.